

3. Статистичний щорічник Луганської області за 2011 рік / За ред. С. Г. Пілієва; Головне управління статистики у Луганській області. – Луганськ, 2012. – 493 с.
4. Статистичний щорічник Луганської області за 2013 рік / За ред. І. В. Шаблієнко; Головне управління статистики у Луганській області. – Луганськ, 2014. – 479 с.
5. Статистичний щорічник Луганської області за 2015 рік / За ред. Д. Я. Протопопова; Головне управління статистики у Луганській області. – Северодонецьк, 2016. – 428 с.
6. Статистичний щорічник Луганської області за 2017 рік / За ред. Д. Я. Протопопова; Головне управління статистики у Луганській області. – Северодонецьк, 2018. – 422 с.

Н.А. Задонська

*Херсонський державний університет,
nataliazadonskaa70@gmail.com*

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ УМОВ РОЗВИТКУ РІВНИННИХ РІЧОК (НА ПРИКЛАДІ РІЧКОВИХ СИСТЕМ ІНГУЛУ ТА ІНГУЛЬЦЮ)

Територія України характеризується досить розгалуженою річковою мережею. На формування річкових долин значно впливає характер рельєфу, клімат, антропогенна діяльність, водопроникність гірських порід, особливості рослинного покриву та інші фактори [2].

Загальна характеристика. Річка Інгулець є самою нижньою притокою Дніпра та впадає в нього за 43 кілометра від гирла. Протікає по території Кіровоградської, Дніпропетровської, Миколаївської та Херсонської областей. Загальна довжина річки Інгулець складає 549 км, при площі водозбірного басейну – 14460 км². Річкова сітка розвинута переважно в північній частині басейну, де знаходяться майже всі притоки річки. В південній частині впадає лише одна притока – р. Висунь [4, 5].

Інгул – ліва притока річки Південний Буг. Витікає з невеликого лісового озера біля села Бровкове, що на північний захід від Кропивницького. Тече територією Кіровоградської та Миколаївської областей. Довжина річки 354 км, площа басейну становить 9890 км². Тече переважно в південному напрямку (у верхній течії – частково на південний схід, у нижній течії – частково на південний захід) [3, 6].

Морфологічні особливості. До м. Олександрії (Кіровоградська область) Інгулець тече вузькою стрічкою, береги якої місцями скелясті. В районі Кривого Рогу ширина річки складає близько 40 м, глибина до 1,7 м. В середній течії тече в скелястих берегах, має багато перепадів, порогів. Нижче Кривого Рогу Інгулець розмиває осадові породи. Гирло річки у верхній течії спрямлене, в середній і нижній дуже звивисте. Від початку до гирла Інгулець утворює 55 меандр. Дно піщане.

Інгул – у верхній течії має круте звивисте річище, скелясті береги з виходами гранітів та гнейсів. У нижній та середній течії розширюється до 30 м і більше. Глибина переважно 0,7-1,2 м, у пониззі – до 1,5 м (у межень) [7].

Що ж до спільних рис рівнинних річок, то вони характеризуються незначним похилом. Повздовжній профіль плавно увігнутий, пологий. У розвитку річища рівнинних річок переважають процеси розмивання

берегів та акумуляції продуктів розмиву. Долини таких річок широкі, ящикоподібні, трапецієподібні, V-подібні, часто асиметричні.

Геолого-геоморфологічні особливості. Обидві річки знаходяться в межах двох крупних морфоструктур: північна частина знаходиться в межах Придніпровської височини, а південна – у Причорноморській низовині. Корінними відкладами, що складають Придніпровську височину, є докембрійські кристалічні породи Українського кристалічного масиву. Вододільний простір покритий потужними шарами більш молодих порід палеогену та четвертинних відкладів, представлених декількома лесовими горизонтами, які покривають майже всі нерівності давнього рельєфу. Для південної частини річок Інгулець та Інгул, розташованих в Причорноморській низовині характерні відклади більш молодого віку (сармата та понту), які також перекриваються лесовими породами [1].

Досліджувані нами річки знаходяться в межах Придніпровської височини та Причорноморської низовини. У верхній течії річки течуть в скелястих берегах і мають багато порогів, внаслідок виходу на денну поверхню кристалічних порід Українського кристалічного щита. Нижні течії річок протікають в межах Причорноморської низовини, тому тут русло річки розширюється внаслідок розмивання легкорозчинних осадових порід.

Література:

1. Бойко М.Ф. Екологія Херсонщини: навч. пос. для ВНЗ / М.Ф. Бойко, С.Г. Чорний. – Херсон, 2001. – 156 с.
2. Винниченко Г.П. Роль оледенений в формуванні конфігурації річкової мережі (на прикладі гірських країн південно-сходу Середньої Азії та рівнинних областей півдня України) / Г.П. Винниченко, А.В. Давыдов, М.Т. Таджикибеков // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Географічні науки. Вип. 1. – Херсон, 2014. – С. 63-69.
3. Вишневецький В.І. Річки і водойми України. Стан і використання / В.І. Вишневецький. – К.: Віпол, 2000. – 376 с.
4. Вишневецький В.І. Гідрологічні характеристики річок України / В.І. Вишневецький, О.О. Косоветь. – К.: Ніка-Центр, 2003. – 324 с.
5. Зінченко М.О. Геолого-геоморфологічні особливості річки Висунь Миколаївської області / М.О. Зінченко, О.М. Терешкевич // Наукові записки Херсонського відділу Українського географічного товариства. Зб. наук. праць / [За ред. І.О. Пилипенка, Д.С. Мальчикової]. Вип. 8. – Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2016. – С. 50-54.
6. Лобода Н.С. Методика розрахунку річного стоку річок Нижнього Подніпров'я в умовах недостатності даних спостережень / Н.С. Лобода, І.О. Шахман // Вісник Одеського державного екологічного університету. – К: КНТ, 2006. – Вип. 2. – С. 200-207.
7. Природа Херсонської області: фізико-географічний нарис / за ред. М.Ф. Бойка. – Фітосоціоцентр, 1998. – 120 с.